

ГОДИНА ПАНДЕМИЈЕ У МАНАКОВОЈ КУЋИ

Вест о увођењу вандредног стања и прекиду даљих програма запослене у Манаковој кући затекла је у последњим припремама изложбе *Прича о Нини*, чије је отварање било планирано за 26. март 2020. године. Тиме су у стање неизвесне реализације доведени сви будући пројекти који су следили по плану и програму за 2020. годину.¹ Уследила су даља одлагања припрема, изложби примењених уметника који су у сарадњи с Етнографским музејом и кустосима Манакове куће припремане, у намери да се јавности представи још неоткривени значај Фонда етнографске спомен-збирке Христифора Црниловића. Уз одлагање планираних изложби, неизбежно је било одложити и припрему адекватних радионица уметничких заната, предавања и нових сарадњи које неминовно следе након интеракције професионалаца у оба смера. Прекинути су већ започети и устаљени курсеви ткања и веза, као и тек обновљени и поново успостављени курс керамике. Четрнаесторо полазника тренутно чека наставак радионица у Манаковој кући, уз податак да интересовање за курсеве ручног ткања, веза и керамике по броју позива на свакодневном нивоу расте. У складу с програмом и изложбом *Хришћанска уметност у минијатури* Бранислава Ђерковића и изложбом ученика школе *Техноарт*, које су планиране за мај и јун ове године, очекујемо да ће бити могуће одржати радионицу *Десет дана филигран* и радионицу дуборезачке уметности, због могућности које пружа двориште Манакове куће. По искуству из претходне године, радионица изучавања технике филигран изазива интересовање код публике различитог узраста и професионалног ангажовања, као додатна активност, хоби и усавршавање у већ стеченој вештини прављења предмета овом техником. Неизбежно је напоменути да су едукатори и кустоси у Манаковој кући увек били спремни за додатне, личне консултације, питања и помоћ заинтересованим за курсеве, тако да иако се формално курсеви не одржавају, полазници који су наставили самостално да изучавају технике ручног ткања и веза никада нису остали без потребних савета у разговору с нама и нашим сарадницима.

---

¹ У нади да овај текст неће представљати својеврсни лични концепт црне хронике или „шта смо могли, а нисмо” због пандемије коронавируса, представљање протекле радне године у ванредним условима за запослене и све посетиоце Манакове куће у основи је покушај да се и поред свега проговори о уложеним напорима и постигнутим резултатима. Унапред молим читаоце за разумевање што је тон текста можда исувише личан, али поред многих ствари које је коронавирус донео, лични осврти, самосагледавање и самоодређења запослених су неке од последица, па се искрено надам да ми се неће замерити на томе.

Посебно жалимо за прекидом активности у нашој друштвеној улози коју смо започели организацијом хуманитарних базара планираних о већим празницима и активностима везаним за иницијативе удружења грађана који су наши стални сарадници.

Упркос овим одлагањима и многим изложбама које ће се, надамо се, ипак остварити у реалном времену и простору, када стварност коју нам је донела пандемија буде за нама, постоје планови који су се реализовали, добром политиком руководства и сналажењем у околностима кризе. Изложба *Прича о Нини* отворена је 2. новембра 2020. године у последњем моменту пред зимски епидемијски талас. Отварању је присуствовало педесеторо посетилаца, а до краја марта у појединачним посетама било их је осамдесеторо. Поставка изложбе *Прича о Нини* продужена је до краја априла и тиме ћемо затварање ове изложбе уприличити у години када се навршава 30 година од смрти наше драге колегинице Нине Сеферовић, која је оставила печат не само у Етнографском музеју, већ и у широј научној јавности, о чему је на отварању изложбе говорио професор Дарко Танасковић.

Од 16. до 26. септембра одржана је манифестација *Манаково културно лето*, с посебним успехом концерта Наде Павловић и продатих 30 карата. Део публике је догађај пратио с прозора околних зграда, што је атмосферу учинило дирљивом и интимном. Ово и јесте једна од битних предности Манакове куће, могућност одржавања програма у дворишту које пружа добру комуникацију са ширим кругом објеката у Савамали и извесним комшилукком који може непосредно да чује програме који се ту одвијају. Укупан број посетилаца програма *Манаковог културног лета* с представама и пројекцијама филмова је 108.

Изложба ученика школе *Техноарт* отворена је 15. јуна уз присуство ученика, руководства и професора школе. Отварању је присуствовало укупно седамдесет петоро посетилаца, а у данима пре изложбе претходило му је традиционално полагање матурског испита ученика смерова јувелир и гравер уметничких предмета, у дворишту Манакове куће.

Сви програми одржани су уз поштовање строгих епидемиолошких мера, поштујући физичку дистанцу, ношење маске и све превентивне мере које су у служби очувања здравља посетилаца и запослених. Оно на шта смо посебно поносни јесу одржана групна вођења члановима удружења пензионера, у току јесењих месеци, што је подједнако лековито деловало и на запослене, и посетиоце, колико због потребе да се у стању кризних околности старији суграђани окрену садржају који им нуди стална поставка у Манаковој кући, толико због потребе чувара наслеђа да се после дужег времена обратe већем броју посетилаца. Посета је уприличена у последњој недељи октобра, два дана заредом, и бројала је 24 члана пензионерског сервиса *Мили*.

Нажалост, реалност годишњих извештаја, планова и неопходно испуњавање бирократских норми своде нас на ставку у статистици и на ружан начин враћају у реалност.

Овде осећам потребу да посведочим о чињеници да се публика у Манаковој кући не може сводити на просте статистичке норме и годишње извештаје, нити на бирократско схватање успеха и неуспеха реализованог програма. Манакова кућа увек је имала публику посебних интересовања, наша предност је у томе што с групама посетилаца и појединачном посетом успостављамо континуирану сарадњу, тако да се посета Манаковој кући не завршава првим обиласком сталне поставке, већ готово сигурним повратком посетилаца кроз учешће у радионицама или нове повремене изложбе. У години кризе изазване пандемијом, наставак сарадње с публиком интензиван је путем друштвених мрежа у доста случајева и личним контактима с кустосима, као и повременим информативним разговорима о наставку радионица за које интересовање не јењава.

Период у којем су запослени радили у изолацији искоришћен је за усаглашавање идеја о приступачности сталне поставке и поседовању боље опремљености илустративног материјала који збирка поседује. Отворене су могућности за боље упознавање дела збирке који досад није излаган и обрађиван, што ће се, надамо се, реализовати у неким будућим пројектима.

Успели смо да одговоримо позиву часописа *Култура*, да тематски број посвећен институцији легата садржи осврт на 50 година чувања етнографске спомен-збирке Христифора Црниловића под кровом Манакове куће кроз старање стручњака Етнографског музеја.

Оно што се заправо чува бригом о очувању наслеђа у периоду кризе су елементарне тековине људске егзистенције на које смо можда заборавили мирећи се с непомирљивим у епоси високе технологије, а то су солидарност и човекољубље које својом лепотом спасавају свет.

На крају дозвољавам себи један лични осврт. Страхови, надања, жеље и очекивања део су свакодневице и напора сваког човека, било којој професији или виду стваралаштва да је посвећен. У условима које називамо нормалним пожељно је да страх уступи место креативности и пожртвованом раду, да би резултати тих напора били разумљиви, реперезентативни и сврсисходни. Да будемо баш прецизни, у овом тексту нормалним условима сматрамо оне у периоду пре глобалне кризе изазване пандемијом – пре момента у којем се занемело пред ужасом чињенице у којој је цивилизација стала пред непознатим вирусом. У овом случају страх нас враћа у живот и у борбу за опстанак – у тренутак када схватимо да смо слични човеку који је много хиљада година пре нас страховао од сличних непријатеља и који је на путу од пећине до солитера своје борбе пренео у лабораторије кроз велика научна достигнућа. Тај исти човек у међувремену је на различитим меридијанима уз посебности сваког поднебља, превазилазећи личне и колективне границе, створио културу која га разликује од животињског света. Тај исти човек, на таласу свих друштвено-историјских промена, сукоба различитих врста и размера: глобалних, локалних, јавних тајних, маркетиншких... вратио се култури у тренутку када је његов опстанак потресен непознатим вирусом. Схватио је да је оном давно уплашеном човеку помогло нешто нематеријал-

но, што у тренуцима кризе значи све... а то су солидарност и човекољубље, који се као наслеђе чувају у материјалном и нематеријалном, кроз опстанак и нестанак, у бити или небити. Тај уплашени човек укључио је компјутер и на таласу информационог чуда одлучио да посети виртуелне поставке музеја, сигуран да ће врата једне градске куће у Савамали, када све ово прође, бити поново отворена и да су тамо и даље чуда која је давно поклонио један талентовани грађанин света, загледан у лепоту украса народне ношње, вођен својим човекољубљем и сазнањем да ће сви ратови проћи, а лепота, солидарност и човекољубље спасити свет...

*Маја Марјановић
Етнографски музеј у Београду*